

■ سید مهدی شجاعی

۱۰۱. سید مهدی شجاعی را معرفی کنید.

در رشته ادبیات نمایشی (دراماتیک) تحصیل کرده و در چند روزنامه و مجله مثل: «جمهوری اسلامی، رشد جوان و صحیفه» قلم زده. در نمایش‌نامه‌نویسی، داستان‌نویسی، ادبیات کودک و نوجوان و قطعه ادبی آثاری دارد.

۱۰۲. آثار شجاعی را نام ببرید.

۱. بدوک: فیلم‌نامه ۲. داستان‌های ادبیات مذهبی: «ضیافت، جای پای خون، کشتی پهلوگرفته».

پاسخ فوداریابی درس هفتم صص ۸۲ - ۸۰

۱. مهم‌ترین درون‌مایه سروده‌ها و نوشته‌های ادبی دوره انقلاب اسلامی را بیان کنید.

الف) محکوم کردن استبداد و بیداد

ب) ستایش آزادی و آزادی‌خواهان

پ) ترسیم افق‌های روشن پیروزی

ت) تکریم شهید و فرهنگ شهادت

ث) طرح اسوه‌های تاریخی به‌ویژه تاریخ اسلام و مبارزان انقلابی

۲. شعر معاصر پیش از انقلاب اسلامی به چند دوره تقسیم می‌شود؟ نام ببرید.

چهار دوره:

۱. دوره اول: سلطنت رضاخان تا درخشش نیما

۲. دوره دوم: حکومت محمدرضا تا کودتای ۲۸ مرداد

۳. دوره سوم: ۲۸ مرداد تا قیام ۱۵ خرداد

۴. دوره چهارم: ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ تا انقلاب ۱۳۵۷

۳. مهم‌ترین قالب‌های نثر بعد از انقلاب اسلامی کدام‌اند؟ نام ببرید.

داستان کوتاه، خاطره‌نگاری، زندگی‌نامه‌نویسی، نثر ادبی، ادبیات نمایشی

۴. موضوع کلی هر یک از آثار زیر را بنویسید.

الف) حیدرآبادیة سلام: اصالت فرهنگی و زیبایی روستای زادگاه شهریار

ب) جای پای خون: داستان و ادبیات مذهبی

پ) سووشون: رمان اجتماعی، اوضاع اجتماعی مردم فارس در دوره جنگ جهانی دوم

۵. شعر احمد عزیزی را از نظر ویژگی‌های فکری و ادبی شعر انقلاب بررسی کنید.

عطر دوران جوانی می‌دهد	یاس بوی مهربانی می‌دهد
یاس‌ها پیغمبران خانه‌اند	یاس‌ها یادآور پروانه‌اند
یاس استنشاق معصومیت است ...	یاس مثل عطر پاک نیت است
عطر اخلاق پیمبر می‌دهد	یاس بوی حوض کوثر می‌دهد
دانه‌های اشکش از الماس بود...	حضرت زهرا دلش از یاس بود
بر تن زهرا گل یاس کی بود ...	اشک می‌ریزد علی مانند رود

قلمرو فکری: توجه به اسوه‌های تاریخ اسلام، ظلم‌ستیزی، عشق به ائمه، بیان قداست و پاکی.

قلمرو ادبی: شعر یاس، مثنوی آئینی - مذهبی در توصیف مظلومیت و سختی‌های حضرت زهراست که با برائت استهلال مخاطب را جذب می‌کند. در متن شعر، آرایه‌های: «تشبیه بلیغ غیراسنادی، استعاره، نماد، تلمیح، تکرار، حس آمیزی، مراعات نظیر» دیده می‌شود.

۶. شعر زیر را از نظر سطح فکری بررسی نمائید.

«به سان رهنوردانی که در افسانه‌ها گویند ... ما هم راه خود را می‌کنیم آغاز / سه ره پیدااست... / نخستین: راه
نوش و راحت و شادی... / دو دیگر: راه نیمش ننگ نیمش نام... / سه دیگر: راه بی‌برگشت بی فرجام / بیا ره توشه برداریم /
قدم در راه بی برگشت بگذاریم / ببینیم آسمان هر کجا آیا همین رنگ است؟»

مفهوم محوری شعر: سرگردانی و حیرانی جامعه روشنفکری، تصویر شرایط نامساعد داخل ایران، اندیشیدن به مهاجرت با شک و تردید نسبت به اوضاع خارج از کشور، روحیه یأس و ناامیدی، بررسی تمام راه‌های رهایی از شرایط ایران (۱. راه بی‌تفاوتی و عیش و نوش ۲. راه تردید بین فعالیت اجتماعی و سکوت در برابر ظلم ۳. مهاجرت از ایران)

۷. شعر ققنوس نیما را از نظر قالب تحلیل نمائید.

«ققنوس، مرغ خوش‌خوان، آوازه جهان / آواره مانده از وزش بادهای سرد / بر شاخ خیزران / بنشسته فرد / بر
گرد او به هر سر شاخی پرندگان / او ناله‌های گمشده ترکیب می‌کند.»

(قالب: نیمایی)، (وزن دارد اما طول مصراع‌های مساوی نیست: مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن)؛ (قافیه دارد و محل استفاده آن به سلیقه شاعر بستگی دارد: قافیه مصراع‌های زوج: جهان، خیزران، پرندگان / قافیه مصراع‌های فرد: سرد، فرد).

۸. متن زیر از داستان «دو کبوتر، دو پنجره، یک پرواز» اثر سیدمهدی شجاعی را از نظر ویژگی‌های نثر بعد از انقلاب بررسی نمایید:

«دو سال مانده بود هنوز به گرفتن دیپلم و وقت سر بازی. اما طاقت نمی‌توانستیم آورد. اول تابستان بود، کارنامه‌ها را با معدلی همسان گرفتیم و راهی خانه شدیم. با پیشنهادی که تو می‌خواستی بکنی و هنوز نکرده بودی من موافق بودم، قبل از اینکه بگویی گفتم:

پدر رضایت می‌دهد با مادر چه کنیم؟ گفتی: رضایت پدر شرط است، اما رضایت مادر را هم می‌گیریم. به خانه که رسیدیم تو سراغ پدر رفتی و من سراغ مادر. برعکس شد، من مادر را راضی کرده بودم و تو هنوز داشتی با پدر چانه می‌زدی.

رفتن هر دومان را با هم قبول نمی‌کرد، می‌گفت راند برود وقتی که برگشت نوبت حامد. و ما که گفتیم – مثل همیشه – یا هر دو یا هیچکدام، پدر پاسخ داد که، پس هیچکدام.

من و تو هر دو یک لحظه از حرفمان برگشتیم، براساس قراری که نداشتیم، پدر با تعجب و حیرت رضایت نامه ترا نوشت و مرا گفت که صبر کن راند که آمد تو می‌روی، و من سر تکان دادم و هیچ نگفتم.»

موضوع: دفاع مقدس، وصف پاکبازی و از خودگذشتگی رزمندگان، ثبت خاطرات و حماسه‌ها و دل‌آوری‌ها، ایمان، خلوص و اخلاق، وطن‌دوستی و دفاع از میهن توسط رزمندگان.

پاسخ کارگاه تحلیل فصل درس هفتم ص ۹۴

۳. دو مورد از ویژگی‌های ادبیات دوره انقلاب را در شعر «در سایه‌سار نخل ولایت» پیدا کنید.

«چگونه شمشیری زهرآگین / پیشانی بلند تو / این کتاب خداوند را / از هم می‌گشاید؟ / چگونه می‌توان به شمشیری دریایی را شکافت؟ / هنگام که همتاب آفتاب / به خانهٔ یتیمکان بیوه‌زنی تابیدی / و صولت حیدری را دست‌مایهٔ شادی کودکانه‌شان کردی / و بر آن شانه که پیامبر پا نهاد / کودکان را نشاندی / و از آن دهان که هُرای شیر می‌خروشید / کلمات کودکانه تراوید / آیا تاریخ بر در سرای / به تحیر / خشک و لرزان نمانده بود؟»

(قالب: سپید)، (درون‌مایه: طرح‌الگوها و اسوه‌های مذهبی)، سطح ادبی: استفاده از آرایه‌های تلمیح (شکافته شدن فرق علی ع و کم‌رسانی به درماندگان و ...)، تشبیه (پیشانی تو این کتاب خداوند)، ایهام (می‌گشاید: ۱. گشودن کتاب ۲. شکافتن فرق سر مولا)، اغراق (چگونه می‌توان به شمشیری دریایی را شکافت؟)، تشخیص (تاریخ به تحیر خشک و لرزان نمانده بود؟)، پارادوکس (از آن دهان که هرای شیر می‌خروشید کلمات کودکانه تراوید).